

לאו משום דמריצה ציין, הואיל וטומאת התהום היא, כיון שלא היה ידוע שתראה ותסתור.

הרי למדנו: שהציץ מרצה אף על טומאת התהום דזיבה. (151)

אמרי בני הישיבה לדחות: לא כאשר אמרת, שהטעם משום דהוי טומאת התהום.

אלא, משום דקפבר רבי יוסי: שומרת יום כנגד יום שספרה מקצת היום בנקיות, אמרינן: "מקצת היום ככולו" וכבר תמה ספירתה, והראייה שרואה אפילו באותו יום אינה סותרת את הספירה שהיתה צריכה לספור מחמת הראייה הקודמת.

ולפיכך:

א. אם ראתה אחר טבילתה, אין אנו אומרים שהיא טמאה בטומאת זבה למפרע, אלא כיון שטבלה כבר נטהרה מזובה, ורק מכאן ולהבא משעת ראייה ביום השני היא מטמאה טומאת זיבה; ומשטבלה ועד ראייתה אינה אלא טבולת יום.

ב. אם לאחר שעבר מקצת היום בנקיות, שחטו וזרקו עליה את הפסח אפילו קודם שטבלה [כדין טמא שרץ, שהואיל וראוי הוא לטבול וליטהר בהערב שמש הרי שוחטין וזורקין עליו, לפי מה דקיימא הגמרא השתא: "שוחטין וזורקין על טמא שרץ"]; ואחר כך חזרה וראתה, הואיל ולדעת רבי

ראתה יום אחד, הרי זו "זבה קטנה", וצריכה להיות "שומרת יום כנגד יום", כלומר: צריכה שתספור יום אחד נקי בלבד; וטובלת ביום השימור ונטהרת בהערב שמש..

בין זבה קטנה ובין זבה גדולה קודם שטבלו, הרי הן מטמאין משכב ומושב כזב.

שומרת יום כנגד יום שראתה דם לאחר שעבר מקצת יום השימור שלה, ואפילו אחר שטבלה, הואיל ולא היה כל יום השימור נקי, צריכה היא שתשמור יום אחר מחמת ראייתה הקודמת [כזב זובה שראו באמצע מניינם או ביום השביעי], ולפיכך, הרי היא בטומאתה לטמא משכב ומושב למפרע משעת טבילתה.

רבי יוסי אומר: שומרת יום כנגד יום, ששחטו וזרקו עליה את הפסח

בשני שלה, ביום השימור למחרת יום ראייתה, ואחר כך ראתה דם. א-א

הרי זו אינה אוכלת לערב את הפסח, שהרי עדיין טמאה היא, וצריכה לשמור יום נוסף למחרת.

ואמנם פטורה היא מלעשות פסח שני, ואף שאיגלאי מילתא למפרע, שבשעת הקרבת הפסח עדיין זבה היתה שאינה ראויה להביא קרבן פסח, כי הרי לא היה היום השני נקי עד לערב.

ומאי טעמא אין צריכה לעשות פסח שני?

צ א], הרי משמע דאיירי אף קודם טבילה. 151. נתבאר כפי פשוטו; ודברי רש"י בד"ה בשני שלה, צריכים תלמוד. וראה רש"ש.

שהוא תלוי במחלוקת אם שוחטין וזורקין על טמא שרץ, ולא אמר: והרי הוא כ"טבול יום" שלכולי עלמא שוחטין וזורקין עליו [ראה לקמן

יוסי אינה סותרת מניינה, ולא איגלאי מילתא למפרע שבשעת זריקת הדם צריכה היתה שימור ביום אחר, הרי שהקרבתן שהקריבו עליה קודם ראייתה כשר הוא, כיון שראויה היתה לטבול וליטהר בהערב שמש, ושוחטין וזורקין על טמא שרץ.

נאף בזב זבה גדולה שראו ביום השביעי לאחר שעבר מקצת היום, סבירא ליה לרבי יוסי, שאינם סותרים מניינם, ומכאן ולהבא הם מטמאים, וכפי שמבואר בהמשך הסוגיא].

והיינו דאמר רבי יוסי: פטורה מלעשות פסח שני, ולא משום ריצוי ציץ דטומאת התהום.

ותמהינן על דחיינונו:

והתניא: רבי יוסי אומר:

זב בעל שתי ראיות, ששחטו וזרקו עליו את הפסח ביום השביעי שלו, ואחר כך ראה.

וכן שומרת יום כנגד יום, ששחטו וזרקו עליה את הפסח בשני שלה, ואחר כך ראתה.

הרי שני אלו מטמאין משכב ומושב למפרע מטבילתם ועד ראייתם, שהרי סתרו מניינם, ומטמאין את משכבם ומושבם כזב זבה.

ופטורין מלעשות פסח שני.

הרי למדנו בהדיא, שהשומרת יום כנגד יום סותרת מניינה, ומכל מקום פטורה מלעשות

פסח שני; ועל כרחך אינו אלא משום דהציץ מרצה על טומאת התהום דזיבה נרש"י, וראה הערה (152)!!

אמרי בני הישיבה לשנויי: לעולם סבירא ליה לרבי יוסי, כי מן התורה אין הזב ושומרת יום שראו לאחר מקצת היום סותרים מניינם, ולפיכך פטורים הם מלעשות פסח שני.

מאי: "הרי אלו מטמאין משכב ומושב למפרע" שאמר רבי יוסי, והרי כיון שלא סתרו מניינם, לא היה להם לטמא משכב ומושב אלא משעת ראייתם, ולא למפרע מטבילתם.

דין זה אינו מן התורה אלא מדרבנן, שהם אמרו שישתרו מניינם למפרע, ומדרבנן מטמאים הם משכב ומושב למפרע מטבילתם.

והואיל ורק מדרבנן לא היתה ראויה בשעת זריקה לקרבן פסח, הרי היא פטורה מלעשות פסח שני. (153)

ואף רבי אושעיא סבר: לדעת רבי יוסי, אין הזב מטמא למפרע אלא מדרבנן.

דתניא: רבי אושעיא אומר: אבל זב שראה בשביעי שלו, הרי זה סותר את הימים שלפניו, וחוזר וסופר שבעה ימים נקיים.

ואמר ליה רבי יוחנן: וכי למה סותר הוא את כל שבעת הימים!?

ועל כרחך משום שטומאת התהום דזיבה הרי הציץ מרצה.

153. כי אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן

152. נתבאר על פי רש"י שביאר הקושיא משומרת יום כנגד יום; ובאמת יש להקשות גם מזב, שהרי אמר רבי יוסי שסותר מניינו ומטמא למפרע, ומכל מקום פטור מלעשות פסח שני;

אלא מכת קושיא זו, אימא: כך אמר רבי יוחנן:

כיון דמכאן ולהבא הוא מטמא, אם כן, לא יסתור ולא יומו, כלומר: לא יסתור אפילו יום זה, אלא יטמא טומאת ערב.

ואמר ליה רבי אושעיא לרבי יוחנן, שהקשה לו, "ולא יסתור ולא יומו":

רבי יוסי קאי כוותך, אף הוא סובר מכאן ולהבא הוא מטמא, שהרי אמר רבי יוסי בכרייתא דלעיל: הזב שראה בשביעי שלו פטור מלעשות פסח שני.

הרי למדנו מדברי רבי אושעיא, שלא אמר רבי יוסי באותה ברייתא, שהזב מטמא משכב ומושב למפרע אלא מדרבנן.

שהרי: האיך קאמר רבי אושעיא בדעת רבי יוסי שאין הזב סותר מניינו?! והא שנינו באותה ברייתא: רבי יוסי אומר: מטמאין משכב ומושב למפרע, ועל כרחך משום שהזב סותר מניינו?!

אלא לאו שמע מינה: לא אמר רבי יוסי שהזב ושומרת יום מטמאין משכב ומושב למפרע, אלא מדרבנן.

שמע מינה! (154)

וכאן חוזרת הגמרא, לספק שנסתפקה: אם הותרה טומאת התהום אף בטומאת הגוף של הכהן, ופושטת את הספק לפי דעת רבי יוסי:

לא יסתור אלא יומו שראה בו! ויוסיף יום אחד בנקיות בלבד.

ובהמשך הסוגיא מפרשין להא דאמרין, דרבי אושעיא סבר מטמא למפרע מדרבנן; אלא דמתחילה מתמהינן על דברי רבי יוחנן: והרי ממה נפשך:

אי קסבר רבי יוחנן למפרע הוא מטמא, כלומר: שאין מקצת היום עולה לו לספירת שבעה נקיים, וחסר לו יום אחד נקי; ומטעם זה הוא שאמר רבי יוחנן שיסתור יומו?

אם כן למה אינו סותר אלא יומו, אפילו כולחו שבעת הימים נסתור?!

שהרי כיון שלא תמו שבעת הימים, אין הוא יכול להשלים יום זה ביום אחר, אלא צריך שיספרם כולם כאחת; ומשום דכתיב: "וספר לו שבעת ימים לטהרתו" מלמד: שתהא טהרה אחת לכולן ולא תהיה טומאה מפסקת ביניהן, [ומטעם זה כל הרואה זיבה בתוך שבעת הימים, אינו משלים יום נקי במקומו, אלא סותר מניינו וסופר שבעה ימים חדשים].

ואי קסבר רבי יוחנן: מכאן ולהבא הוא מטמא, ומשום, שכבר תמו שבעת הימים הנקיים משעבר מקצת היום שהוא ככולו.

אם כן: יומו [השביעי שראה בו] נמי לא נסתור, אלא יטמא טומאת ערב בלבד, כראייה ראשונה של זב.

שמואל" בשם ה"בית מאיר".

154. לכאורה צריך לפרש, שרבי יוחנן ורבי

התורה בקום ועשה ולחייבה לעשות פסח שני, ועל דרך שהביאו התוספות פ ב ד"ה אלא [הובאו דבריהם בהערה לעיל]; וראה "דבר

ולרבי יוסי, השתא דאמר [רבי יוסי] כי מן התורה אין הזב סותר מניינו ומטמא למפרע אלא מבאן ולהבא הוא מטמא; הרי לא משכחת לה כלל "טומאת התהום דזיבה" מן התורה, שהרי אינו טמא למפרע.

ונמצא, שלדעת רבי יוסי, אי אפשר לפרש מה דתני רבי חייא: לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד, שהוא בא למעט בעלים של הפסח שהיו טמאים ב"טומאת התהום דזיבה" וכפי שפירשנו לעיל, כדי לדחות את פשיטות הספק מברייתא זו].

ואם כן לדעת רבי יוסי, מה דתני רבי חייא: לא אמרו טומאת התהום אלא [למת] בלבד, למעוטי מאי?

הרי על כרחך למעוטי טומאת התהום דשרץ שנטמא הכהן המרצה בקרבנות הנזיר והפסח; כי אינך יכול לומר שהוא בא למעט נזיר שנטמא בשרץ, שהרי אין סותר מניינו; ואינך יכול לפרש שהוא בא למעט בעלים של הפסח שנטמאו בטומאת שרץ, כיון ש"שוחטין וזורקין על טמא שרץ" [וכפי שנתבאר כל זה לעיל בגמרא].

ואם כן: נפשוט מינה: דבכהן שנטמא במת הותרה לו טומאת התהום; שאם לא כן אין

אנו צריכים למעט בכהן טומאת התהום דשרץ, [וכפי שנתבאר לעיל בגמרא]. (155)

אמרי בני הישיבה לדחות הפשיטות: לעולם באה הברייתא למעט טומאת התהום דשרץ בבעלים [ולא בכהן], ובפסח בלבד ולא בנזיר כפי שרצינו לפשוט.

והא דקשיא לך: והרי אף שנטמאו הבעלים בשרץ הרי ראויין הן להביא קרבן, כיון ש"שוחטין וזורקין על טמא שרץ"?

לא קשיא: כי קסבר רבי יוסי [תוספות בנזיר]: אין שוחטין וזורקין את הפסח על טמאי שרץ.

ולפיכך איצטריך למעוטי טומאת התהום דשרץ בבעלים, ללמדך, שאף היא לא הותרה בו, הואיל ולא נאמר היתר טומאת התהום אלא בטומאת מת בלבד.

תו מקשינן לרבי יוסי:

הקדמה, לפי שיטת רש"י:

א. אשה שראתה דם, ושמרה בנקיות את "תחילת" יום המחרת, הרי שלדעת רבי יוסי כיון ש"מקצת היום ככולו", עולה לה מקצת

דפליגי עליה; ולעולם אתי למעוטי טומאת התהום דזיבה, ולא תפשוט מידי?! וראה היטב דברי התוספות ד"ה קסבר רבי יוסי.

ובתוספות זבחים כג א סוף ד"ה מפני, הרגישו בזה; ונראה מדבריהם שכוונתם ליישב, כי כך נאמרה עיקר ההלכה למשה מסיני דהיתר טומאת התהום, שכל זה אינו אלא במת, ומשום הכי מקשינן מינה לרבי יוסי.

אושעיא אף הם לא נשאו ונתנו אלא בדין הסתירה מן התורה, אבל מדרבנן אף לרבי יוחנן סותר הזב שבעה; שהרי אמר לו רבי אושעיא לרבי יוחנן, שדבריו הם כדברי רבי יוסי, ולרבי יוסי הרי מדרבנן סותר הזב למפרע שבעה, ועל כרחך שאף לרבי יוחנן כן.

155. צריך ביאור: והרי אפשר דרבי חייא ששנה ברייתא זו אינו סובר כרבי יוסי אלא כרבנן

אם כן, כשראתה ראייה שניה בחצי היום השני [בפלגיה דיומא], הרי עולה לה חציו של אותו יום [איך פלגיה דיומא] לשימור ראיית היום הראשון וכאילו נטהרה ממנו, [אפילו אם עדיין לא טבלה, מאירי].

נמצא, שאין הראייה השניה אלא ראייה ראשונה, שהרי לא "נצטרפה" לראייה ראשונה שיהוו ביחד שתי ראיות, ולעולם לא תהא זבה גדולה. (155*)

ומשנינו: **בשופעת** [זבה דם ללא הפסקה] שלשה ימים, והרי לך שלוש ראיות ללא שימור ביניהם. (156)

איבעית אימא: אין צריך שתהא רואה שלוש ימים ברציפות!

שהרי, אין צריך אלא שתהא רואה מיד בתחילת ליל יום השימור, ואפילו פסקה אחר כך אין כאן שימור.

וכיון שכן משכחת לה: כגון שראתה ללא הפסקה כל שני בין השמשות שהן ספק יום ספק לילה.

כגון:

א. ראתה דם בפעם הראשונה כל בין השמשות של ליל שבת.

הרי לך שתי ראיות: סוף יום ערב שבת, ותחילת ליל שבת.

היום שספרה, כשימור ליום שעבר; אבל אמצע היום או סופו אין עולה לה לשימור, [שלא כהתוספות הסוברים: כי לדעת רבי יוסי, אף סוף היום עולה לה לשימור].

ב. אפילו שימור בנקיות של תחילת הלילה, עולה לה ליום שלם, כי ספירת לילה הוי ספירה, [והתוספות חלקו עליו בזה, דספירת לילה לא הוי ספירה אפילו לרבי יוסי].

ג. אשה הרואה דם יום אחד, ועשתה שימור אפילו מקצת היום [לדעת רבי יוסי], שוב אין מצטרפין הראיות לעשותה זבה גדולה, וכאילו נטהרת בספירת היום מראייתה הקודמת [תוספות הרשב"א], והרי זו כמי שראתה שלשה ימים שאינם רצופין שאינה נעשית זבה גדולה [תוספות נזיר טז א].

אלא לרבי יוסי, זבה גמורה ["זבה גדולה"] **היכי משכחת לה?**

[ולשוון הגמרא בנזיר טז א: **ורבי יוסי, מכרי** הרי סבר: **מקצת היום ככולו**, ואם כן, **זבה גמורה דמיתית קרבן** — **היכי משכחת לה?**]

והרי כיון דחזיא בפלגיה דיומא, הרי איך **פלגיה דיומא**, דהיינו, חציו הראשון של היום שלא ראתה בו דם, כבר פליק לה לשימור, עולה לה כשימור יום שלם?!

והיינו: כיון דלרבי יוסי תחילת יום השימור עולה לה ליום שלם אפילו אם רואה היא באותו יום בחציו השני.

156. לאו דוקא שופעת "כל" שלושת הימים, אלא כל שראתה תחילת סוף יום ראשון וכל יום השני, ותחילת יום השלישי כבר נעשית זבה גמורה, מהרש"א.

155*. והתוספות לפי שיטתם, שאף סוף היום עולה לשימור, פירשו כפשוטו; דכשראתה בחציו הראשון של היום, עולה לה חציו השני של אותו יום לשימור.

והואיל והיתה שופעת "כל" בין השמשות, הרי ודאי שהיתה רואה דם מתחילת השבת שהוא יום השימור של ראיית ערב שבת, ואין כאן שימור לראייה ראשונה.

ב. ראתה דם בפעם השנייה כל בין השמשות של מוצאי שבת.

הרי לך ראייה שלישית בתחילת ליל יום ראשון.

והואיל והיתה שופעת "כל" בין השמשות, הרי ודאי שראתה דם מיד בתחילת ליל יום ראשון שהוא יום השימור של הראיות הקודמות.

נמצא שאין כאן שימור כלל, וכאילו שפעה שלשה ימים רצופים, ונעשית "זבה גדולה". (157)

בעי רב יוסף: כהן המרצה בתמיד של כל השנה [וכן בשאר קרבנות ציבור, ראה מאירי], האם הותרה לו טומאת התהום, או לא?

ומפרשינן: **אם תמצא לומר: אף כהן המרצה בקרבנותיהן של נזיר ועושה פסח, הותרה לו טומאת התהום; מיבעי לן: כהן המרצה בתמיד, מאי? (158)**

מי אמרינן: כי גמירי טומאת התהום, בפסח ונזיר — שהרי כך נתקבלה ההלכה — אבל

157. אינו דומה בין השמשות הראשון לבין השמשות השני!

כי בבין השמשות הראשון אנו כוללים את סוף היום הששי, שהיא הראייה הראשונה, ואת תחילתה של שבת שהיא הראייה השנייה ביום השני.

ואילו בבין השמשות השני, אין אנו צריכים את סופה של שבת, שהרי כבר ראתה ראייה ביום זה בליל שבת, ולא הזכירו בגמרא שהיא רואה כל בין השמשות אלא כדי שיהיה ודאי שמיד בתחילת ליל ראשון ראתה, ולא עשתה שימור בתחילתו, [ולשון רש"י בזה, לאו בדוקא הוא].

158. א. ואם תאמר: מאי נפקא מינה בזה, כיון דטומאה ואפילו ידועה הותרה בציבור?!

יש לומר: מכל מקום איכא נפקא מינה למאן דאמר: טומאה "דחיה" היא בציבור, והואיל ובקושי הותרה צריך לכתחילה לעשותו בכהנים טהורים.

והשתא מיבעי לן: אם נודע לכהן המרצה

בתמיד — קודם שזרק את הדם — שנטמא בטומאת התהום, אם יכול לעשות הזריקה באותו קרבן לכתחילה, או צריך לחפש כהן טהור שיזרוק את הדם, רש"י.

ב. ועל פי דברי האחרונים יש להעיר, כי בקרבנות ציבור הנאכלין [ולא בתמיד שאינו נאכל], יש נפקא מינה אחרת בספק זה: ובהקדם שני ענינים:

א. מוכח בירושלמי פסחים פרק ז הלכה ה, כי קרבן שנקרב בהיתר טומאת התהום, אינו נקרא "קרבן הבא בטומאה", אלא "קרבן הבא בטהרה".

ב. מבואר לעיל עו ב [לפי שיטת רש"י], כי קרבנות הציבור הבאין בטומאה ואפילו בטומאת כהנים, אין מועיל ההיתר לאכול את הבשר אפילו לטהורין, הואיל ובא הקרבן בטומאה, ראה משנה שם.

וכיון שכן יש נפקא מינה לענין אכילת הבשר, כי אם הותרה לכהן טומאת התהום בציבור, הרי אף הבשר מותר לאכילה, כי קרבן הבא בטהרה הוא; אבל אילו היינו באים עליו רק מדין היתר

אמרי בני הישיבה לרחות: ומי [וכי] דיינינן קל וחומר מדבר שהוא הלכה למשה מסיני כהיתר טומאת התהום! (161)

והתניא: אמר לו רבי אליעזר רבי עקיבא, שהיה לומד, כי הנזיר שנטמא לרביעית דם מן המת הרי זה מגלח עליו [מגלח שער נזירותו, מביא קרבן טומאה ומתחיל למנות נזירות מתחילה], בקל וחומר מעצם כשעורה מן המת שהנזיר מגלח עליה:

עקיבא! והרי עצם כשעורה שהנזיר מגלח עליה, לא למדנוהו מן המקראות אלא הלכה למשה מסיני היא; ורביעית דם בא אתה ללומדו ממנו בקל וחומר; והרי אין למדין קל וחומר מהלכה. (162)

אלא אמר רבא: כהן המרצה בתמיד הותרה

בתמיד הרי לא גמירי; או דילמא: מכל מקום יליף תמיד מפסח. (159)

אמר רבא: קל וחומר הוא שירצה הכהן אף בתמיד:

ומה במקום — בנזיר ופסח שהן קרבנות יחיד — שלא הותרה לו לכהן טומאה ידועה, מכל מקום הותרה לו טומאת התהום.

מקום — תמיד שהוא קרבן ציבור — שהותרה לו טומאה ידועה, כלומר: "שנדחית" אצלו הטומאה במקום שאי אפשר לעשותו בטהורים, שהרי הטומאה דחוייה בציבור [רש"י].

ב-א9 אינו דין שהותרה לו טומאת התהום. (160)

וחומר באופן מחודש: אם במקום שלא הותרה טומאה ידועה "לבעלים" כגון פסח ונזיר, הותרה טומאת התהום ככהן; מקום שהותרה טומאה ידועה "לבעלים" כגון טומאת הציבור, אינו דין שהותרה טומאת התהום ככהן אעפ"י שהיו שם כהנים אחרים טהורים.

וברש"י שכתב: מקום שהותרה לו טומאה ידועה: היכא דליכא טהורין; מבואר שמפרש הק"ו שלא כהמאירי, אלא ילפינן מכהן שהותרה לו טומאה ידועה בציבור, ולא מבעלים וכהמאירי.

161. לקמן בגמרא דנו בזה, מהיכן ילפינן טומאת התהום, ומתחילה חשבה הגמרא ללומדו מן הכתוב, ומסיק: כי הלכה למשה מסיני היא; ודברי הגמרא כאן נאמרו בבית המדרש אחרי דברי הגמרא שלקמן, רש"י.

162. כתב רש"י בטעם הדבר בשבת קלב א: "לא ניתנה תורה שבעל פה לידרש ב"ג מידות."

טומאה בציבור, הרי לא היה אפשר נאכל. [ראה בענינים אלו, בכתבי הגרי"ז לזבחים כג א; ובקהלות יעקב כאן סימן נ"ט בנדמ"ח].

159. לכאורה כוונת הגמרא, דילפינן לה בקל וחומר או בגזירה שוה, ועל דרך דברי רבא בסמוך, וצ"ע.

160. הקשו התוספות: והרי לבא מן הדין להיות כנדון, וכשם שהמלמד דהיינו היתר טומאת כהן בציבור, אינו אלא כשאי אפשר לעשותו בטהורים [שהרי על כרחנו כל הבעיא היא למאן דאמר: טומאה "דחוייה" בציבור וצריך לאהדורי אטהורים, וכפי שנתבאר בהערה (158)]; אם כן אף הלמד ממנו דהיינו טומאת התהום, אי אפשר שיתיר אפילו במקום שיש טהורים לגמרי!?

ותירצו: דעדיפא מינה פריך על זה הגמרא; ראה שם מה שהוסיפו בזה.

אמנם במאירי נראה שנשמר מזה, וכתב הקל